

Biannual international art & design conference, 14-15 November 2017.

Between creativity and criminality. The art and design of civil domains.

During Integrated2015, cultural philosopher Lieven De Caeter told the public to go and take a hike with his closing act entitled '*Fuck Format*', a clenched quote for which he didn't even require 140 characters. De Caeter was referring not only to the tyranny of the concept *an sich*, but also to how our way of thinking is being indoctrinated by predefined and fossilized paradigms and world views. Like the TINA slogan: '*There is no alternative.*' In other words: vote, shut up and endure.

Nevertheless, despite what populists would like us to believe, there are alternative and possibly even more radical 'groundswells of opinion' are noticeable, not seldom artistically inspired. Citizen initiatives, for instance, occupy an increasingly significant place in society. These are movements that emerge because an authority has (still) not developed a policy for them or because a market has (still) not seen the point of them and is therefore waiting. This civil terrain, also called the '*commons*', occupies as it were a third space between market and state, and it does so under various guises (mental, physical and virtual), and that's why it also often finds itself in a grey zone between legality and illegality. Because whoever launches a citizen initiative or claims civil rights doesn't yet know whether they will be agreed to or not. Will an authority accept and regulate them, or will it work against these initiatives, sabotage them or even criminalize them? To be clear: civil actions are not simply criminal, but they precede the distinction between legality and illegality. That's why it also always involves risky behaviour. The civilian who sticks his neck out, demands something new or sets up an organization puts himself on the line and runs the risk of never being recognized and even of never achieving his social position or losing it for good. It thus requires courage, and the social media also play a crucial role in this everyday struggle, for better or worse. Because online *sharing* is often synonymous with online *lynching*.

Integrated2017 wishes to explore and shed light on the dynamics of this border area. Because citizen initiatives (whether individual or collective) not only make abundant use of design and artistic strategies as well as technology to boost their ideas, but they are also often initiated by designers, artists and architects. In Spain, for instance, the architects of Recetas Urbanas 'illegally' built a school on forbidden land, but where the population 'legally' needs it. In Croatia, DJs, theatre-makers and visual artists have taken the initiative to challenge the construction of a shopping centre and to block the privatization of motorways. In Belgium, Hart Boven Hard rests in part on the cultural sector, and ethical hackers can make hidden facts public on a global scale.

But the activism doesn't have to take place on a political level exclusively. New tools and services are being developed, and from a commercial perspective too people are increasingly seeking the limits of the civil domain. Were Oliviero Toscani's controversial photos for *Benetton* in the mid 1980s a sign of social engagement or merely an extremely clever advertising stunt? And what to think of the so-called ambient screens that, in cities around the world, are shaping a transnational public space? Is this merely visual 'pollution' of the public domain, or are they generating evocative settings for civil actions? The discussions generated by both ambient screens and Toscani make it clear in any case that they too are steering a course in a highly ambivalent area between the public and private spheres, between commitment and commerce.

But there is also a darker side. As we have recently seen, some movements or actions are simply being hijacked for undemocratic political purposes. We all know now that fake news is disseminated among others via fake sites, a powerful instrument in the hands of ruthless, lying propagandists to influence public opinion, to indoctrinate people.

Nevertheless, this involvement of citizens is a source of hope. It also offers another dimension to the concept of 'undertaking'. Because that is also 'activating' and moreover this type of undertaking is not being done here by traditional entrepreneurs, but by a range of actors, also and especially in the social and cultural fields. Services, products and tools no longer simply emerge because they should support a growing economy, but also because they want to break open and reuse an occupied environment. Brussels-based Rotor Deconstruction, for instance, recuperates material from abandoned modern constructions, then reuses it in new constructions and further researches how new solutions can emerge from old ones. Graphic designers are also at work making complex cities and information systems more understandable, more navigable. Well-conceived information design also erects a dam against a soured society.

It is precisely this border area that interests Integrated2017. What aesthetic does it generate and what positions do designers, artists and architects occupy in this? What is their language –not rarely devoid of humour– and what design and artistic strategies do they use? How does this civil domain get designed and shaped? We call this border area the terrain between creativity and criminality, because it often involves creative and highly innovative initiatives that don't yet have a legal status. But it is also about a new aesthetics which –whether minimal or eclectic– falls into the undecided area between art and kitsch, artistic and political engagement, social and commercial design.

Between creativity and criminality. Pascal Gielen & Hugo Puttaert (Antwerp/Brussels, February 2017).

Biannual international art & design conference, 14-15 November 2017.

Between creativity and criminality. The art and design of civil domains.

Tijdens Integrated2015 stuurde cultuurfilosoof Lieven De Cauter het publiek wandelen met de uitsmijter *'Fuck Format'*. Een gebalde quote waar hij overigens geen 140 tekens voor nodig had. De Cauter verwees hiermee niet alleen naar de dwingelandij van het begrip *an sich*, maar ook naar de manier waarop gepredefinieerde en verstarde paradigma's en wereldbeelden ons denken indoctrineren. Zoals het credo *'There is no alternative.'* Met andere woorden: stem, zwijg en onderga.

Niettemin zijn er, ondanks wat populistten ons graag willen doen geloven, alternatieve en wellicht meer ingrijpende 'grondstromen' merkbaar, niet zelden artistiek geïnspireerd. Zo bezetten burgerinitiatieven een steeds significantere plaats in onze samenleving. Het gaat om bewegingen die ontstaan omdat een overheid ergens (nog) geen beleid voor heeft ontwikkeld of omdat een markt ergens (nog) geen brood in ziet en dus afwachtend is. Dit civiele terrein, ook wel *'commons'* genoemd, bezet als het ware een derde ruimte tussen markt en staat. Het neemt diverse gedaantes aan (mentaal, fysiek en virtueel) en bevindt zich daarom ook vaak in een grijze zone tussen legaliteit en illegaliteit. Want wie een burgerinitiatief opzet of burgerrechten claimt, weet nog niet of deze worden ingewilligd. Zal een overheid ze accepteren en reguleren, of zal ze deze initiatieven tegenwerken, saboteren of zelfs criminaliseren? Voor een goed begrip: civiele handelingen zijn niet per se crimineel, maar ze gaan aan het onderscheid tussen legaliteit en illegaliteit vooraf. Daarom gaat het ook steeds om risicovol gedrag. De burger die zijn nek uitsteekt, iets nieuws opeist of een organisatie lanceert, zet zijn positie op het spel en neemt het risico er nooit erkenning voor te krijgen, zijn maatschappelijke positie nooit te verwerven of zelfs voorgoed te verliezen. Die dagelijkse *struggle* vergt dus moed, terwijl de sociale media er ook een cruciale rol in spelen. Ten goede of ten kwade, want *online sharing* is vaak ook *online lynching*.

Integrated2017 wil de dynamiek van dit tussengebied verkennen en belichten. Want burgerinitiatieven (individueel of collectief) maken niet alleen veelvuldig gebruik van ontwerp- en artistieke strategieën en technologie om hun ideeën kracht bij te zetten, het zijn ook vaak ontwerpers, kunstenaars en architecten die eraan ten grondslag liggen. In Spanje, bijvoorbeeld, bouwen de architecten van Recetas Urbanas 'illegaal' een school op verboden terrein, maar het is wel een initiatief waar de bevolking 'legaal' behoefte aan heeft. In Kroatië nemen dj's, theatermakers en beeldend kunstenaars het initiatief om de bouw van een *shopping mall* te betwisten of om de privatisering van autosnelwegen te blokkeren. Het Belgische Hart boven Hard drijft ten dele op de culturele sector en ethische *hackers* weten verborgen feiten publiek te maken en dit op een mondiale schaal.

Maar die dynamiek hoeft niet uitsluitend politiek activistisch te zijn. Zo zien we eveneens nieuwe *tools* en diensten verschijnen en ook vanuit commerciële hoek zoekt men vaker de grenzen van het civiele domein op. Waren de controversiële foto's van Oliviero Toscani voor Benetton – midden jaren 1980 – een teken van maatschappelijk engagement of louter een uiterst uitgekende reclamestunt? En wat te denken van zogenaamde *ambient screens* die in metropolen overal ter wereld een transnationale publieke ruimte vormgeven? Gaat het louter om visuele 'vervuiling' van het publieke domein of genereren die schermen juist tot de verbeelding sprekende decors voor civiele acties? Zowel de *ambient screens* als Toscani roepen discussies op die alvast doen begrijpen dat ook zij op een hoogst ambivalent gebied tussen publiek en privaat, tussen engagement en commercie laveren.

Maar er is ook een duistere zijde. Zoals we recent constateerden, worden bepaalde bewegingen of acties ook gewoonweg gekaapt voor ondemocratische politieke doeleinden. We weten intussen allemaal dat *fake news* zich onder meer via nepsites verspreidt als een machtig instrument in handen van nietsontziende, leugenachtige propagandisten die de publieke opinie willen beïnvloeden, of zeg maar indoctrineren.

Toch is de toegenomen mondigheid van de burger hoopgevend. Ze biedt ook een andere dimensie aan het begrip 'ondernemen'. Want dat is 'activeren' nu eenmaal en bovendien gebeurt dit soort ondernemen hier niet door klassieke ondernemers, maar door vele actoren, ook en vooral in het sociale en culturele veld. Diensten, producten en tools ontstaan niet langer enkel om een groeiende economie te ondersteunen, maar eveneens om een bezette omgeving open te breken of te hergebruiken. Het Brusselse bureau Rotor Deconstruction bijvoorbeeld, recycleert materiaal van teloorgegangene moderne architectuur, gebruikt dat in nieuwbouwprojecten en onderzoekt verder hoe nieuwe oplossingen vanuit oude kunnen ontstaan. Ook grafische ontwerpers gaan aan de slag om onze complexe steden en informatiesystemen inzichtelijker en beter navigeerbaar te maken. Goed doordacht *information design* werpt immers eveneens een dam op tegen een verzuurde samenleving.

Het is juist dit grensgebied dat Integrated2017 interesseert. Welke esthetiek brengt het voort en welke posities nemen ontwerpers, kunstenaars en architecten in? Wat is hun taal – niet zelden gespeend van humor – en welke ontwerp- en artistieke strategieën hanteren ze? Hoe wordt dit civiele gebied ontworpen en vormgegeven? Wij noemen dit tussengebied het terrein tussen creativiteit en criminaliteit, omdat het vaak om creatieve en hoogst innoverende initiatieven gaat, die nog geen wettelijk statuut genieten. Maar het gaat eveneens om een nieuwe esthetiek die – minimaal of eclectisch – in het onbesliste gebied tussen kunst en kitsch, artistiek en politiek engagement, sociaal en commercieel design valt.

Between creativity and criminality. Pascal Gielen & Hugo Puttaert (Antwerpen/Brussel, februari 2017).